

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **V. P.**, zastoupený JUDr. Marošem Matiaškem LL.M., advokátem se sídlem Ověnecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 2. 2019, č. j. 32 Az 53/2017 - 39,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **ne má** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Odměna a náhrada hotových výdajů advokáta JUDr. Maroše Matiaška LL.M. **se určí** částkou 8228 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti (60) dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d ň ě n í :

[1] Žalobce se kasační stížností domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 2. 2019, č. j. 32 Az 53/2017 - 39, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí ze dne 5. 6. 2017, č. j. OAM-103/LE-LE05-VL16-2016, jímž žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v relevantním znění (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Ze správního spisu vyplývá, že dne 11. 2. 2003 žalobce podal v ČR žádost o udělení azylu. Rozhodnutím žalovaného ze dne 15. 10. 2003, č. j. OAM-593/VL-11-ZA09-2003, žalobci nebyl udělen azyl a nebyly shledány překážky jeho vycestování do země původu (dle tehdy účinné právní úpravy). Žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne ze dne 27. 1. 2005, č. j. 36 Az 875/2003 - 29, a kasační stížnost žalobce proti tomuto rozsudku zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 29. 11. 2006, č. j. 8 Azs 130/2005 - 72.

[3] Dne 16. 8. 2016 podal žalobce další žádost o udělení mezinárodní ochrany v ČR, v níž uvedl, že je ukrajinské národnosti i státní příslušnosti, pravoslavného vyznání, nemá žádné politické přesvědčení, politicky se neangažuje. Je rozvedený, má jednu dceru (nar. X), která žije na Ukrajině. Dále uvedl, že v ČR pobýval v letech 2003-2007 a opětovně sem přijel v roce 2013 na cizí (litevské) doklady. V průběhu předchozího azylového řízení se v ČR seznámil s lidmi, kteří vyřizovali Ukrajincům pobyty a sháněli pracovní síly. Do této činnosti se zapojil. Na Ukrajině

si našel společníka, který po nějaké době zpronevěřil peníze klientů a zmizel. Podvedl klienty i žalobce. Klienti chtěli své peníze zpět. Jednou žalobce chytli, dali mu „pár facek“ a dohodli se, že si to odpracuje. Odvezli ho na Ukrajinu do města Antracyt v Luhanské oblasti, kde musel pracovat v dolech a splácet dluh. To se mu nelíbilo, proto utekl. Na Ukrajinu se vrátit nemůže, protože nyní je tam válka a doma se ho příbuzní zřekli.

[4] V průběhu pohovoru ke svému pobytu v Antracytu uvedl, že někdy okolo roku 2008 nebo 2009 ho společník podvedl a zmizel, žalobci zůstaly dluhy. Po nějaké době mu klienti začali vyhrožovat. Nemohl s tím jít na policii, protože se jednalo o nelegální zprostředkování práce v ČR a zařizování víz. Klienti byli netrpěliví a chtěli po něm vrátit peníze. Vzhledem k tomu, že někteří klienti měli známé u policie, nakonec ho policisté bez obvinění asi na týden zadrželi a učinili mu nabídku, že si může své dluhy odpracovat. Na Ukrajině to tak dle žalobce chodí. Odvezli ho do Antracytu, kde pracoval v dole. Nebyl tam nijak hlídáný, jen kontrolovali, zda chodí do práce. Vydělané peníze si brali na splácení dluhu a nechávali mu jen část na jídlo a ubytování. Žalobce dluží asi 40 lidem, kteří chtěli pracovat v ČR, a každý zaplatil 400 USD, z čehož bylo asi 100 USD pro něho za zprostředkování. Někteří z nich měli příbuzné nebo známé u policie a z toho má žalobce problémy. Dluh s úroky narostl asi na 25 tisíc USD. Pracoval tam asi jeden rok a pak se dohodl se zaměstnavatelem na odchodu, protože chtěl začít nový život. V Antracytu nebyl hlášený k pobytu, bydlel na ubytovně. Doposud je hlášen k pobytu v domě svých rodičů v Čerkaské oblasti. Domů se vrátit nemohl, vyhodili ho, neboť jim vyhrožovali žalobcovi věřitelé. Poté pobýval a pracoval v různých městech (Kyjev, Čerkasy a další), dluh splácel. Peníze posílal věřitelům přes svou sestru. K dotazu žalovaného uvedl, že ohledně potíží způsobených nezákonným jednáním tamních policistů se s žádostí o pomoc v zemi původu na žádné státní orgány neobrátil. Uvedenou činnost vykonával víceméně dobrovolně, protože dlužil a nic jiného mu nezbývalo. Peníze věřitelům splácel následně i z ČR. Dále uvedl, že v době, kdy již byl v ČR, mu po vypuknutí konfliktu na Ukrajině přišlo předvolání do armády. Povolávací rozkaz osobně nedostal, převzala ho za něj sestra. Základní vojenskou službu již vykonal, do armády ani do války jít nechce, protože nechce zemřít. Shrnul, že o mezinárodní ochranu žádá nejen z důvodu obav z problémů s lidmi, jimž dluží peníze, ale chce se vyhnout i nástupu do armády a nasazení do ozbrojeného konfliktu.

[5] Rozhodnutím ze dne 5. 6. 2017, č. j. OAM-103/LE-LE05-VL16-2016, žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a ani § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[6] K možným důvodům pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu žalovaný konstatoval, že jednání soukromých osob, které žalobci vyčítaly zpronevěru finančních prostředků a požadovaly po něm jejich vrácení, není takové intenzity, aby bylo možné je považovat za pronásledování žalobce. Žalobce uznal, že původcem problémů byla jeho nelegální činnost, a připustil, že práci v dolech dělal de facto dobrovolně, protože peníze věřitelům skutečně dlužil a jinak je splatit nedokázal. Žalobce se navíc ohledně jednání těchto soukromých osob neobrátil s žádostí o pomoc na ukrajinské státní orgány. I proti jednání policistů, kteří mu práci v Antracytu doporučili, mohl podat stížnost. Žalobcovy potíže navíc neměly žádnou souvislost s azylově relevantními důvody pronásledování (pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů), jednalo se o ryze soukromý problém zapříčiněný žalobcovým dluhem.

[7] Ohledně žalobcovy obav z nástupu vojenské služby za ozbrojeného konfliktu žalovaný uvedl, že branná povinnost, organizovaná na nediskriminačním základě, je sama o sobě legitimní občanskou povinností, která nezakládá důvod k udělení azylu. Žalovaný dále poukázal na výnos prezidenta Ukrajiny č. 411/2016 ze dne 26. 9. 2016, po jehož uplatnění již nejsou

pokračování

na východoukrajinské frontě, tedy v zóně provádění protiteroristické operace, již žádní mobilizovaní ukrajinští vojáci, pouze dobře vycvičení a motivovaní dobrovolníci a profesionální příslušníci armády. Odůvodněný strach z pronásledování nezakládá sama o sobě ani možnost trestního stíhání v souvislosti s žalobcovým nenastoupením do armády. Navíc však dle výpovědi žalobce mu povolávací rozkaz osobně doručen nebyl, neboť by mu musel být doručen na doručenkou do vlastních rukou a převzat osobně, žalobce tedy nemůže být dle dostupných informací o zemi původu trestně stíhán. Žalovaný odkázal v tomto ohledu na informaci Ministerstva zahraničních věcí ze dne 9. 10. 2015, č. j. 115045/2015-LPTP, podle níž samotné nepřevzetí povolávacího rozkazu není na Ukrajině považováno za trestný čin.

[8] Pokud jde o bezpečnostní situaci v zemi původu, dle žalovaným použitých informací o zemi původu se bezpečnostní incidenty v podstatě omezovaly na okolí tzv. linie dotyku, tedy hranice mezi územím kontrolovaným povstalci z tzv. Luhanské a Doněcké lidové republiky a ukrajinskou armádou, mimo Doněckou a Luhanskou oblast je bezpečnostní situace stabilizovaná. Žalovaný připomněl, že žalobce dle své výpovědi žil před odjezdem ze země původu ve střední části země, v obci Korsuň a také v Kyjevě, a doposud je hlášený k pobytu v domě svých rodičů v obci Korsuň-Ševčenkovskij v Čerkaské oblasti, tedy v místech nacházejících se plně pod kontrolou ukrajinské vlády.

[9] Žalovaný neshledal ani žádný jiný důvod, proč by žalobci měla být udělena některá z forem mezinárodní ochrany.

[10] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu u Krajského soudu v Hradci Králové, který ji rozsudkem ze dne 11. 2. 2019, č. j. 32 Az 53/2017 – 39, zamítl.

[11] Krajský soud konstatoval, že důvod jednání věřitelů (získat zpět své finanční prostředky, za něž nebyla poskytnuta odpovídající služba) nesouvisí s žádným z důvodů taxativně uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. O azylově relevantní pronásledování se nejedná. Žalobce připustil, že jeho problémy s věřiteli spočívaly v nelegální činnosti (nelegální zprostředkování práce a falešných víz pro 40 osob), že věřitelům skutečně dlužil poté, co ho jeho společník podvedl a s vybranými penězi zmizel. Rovněž přiznal, že práci v dolech ve městě Antracyt vykonával víceméně dobrovolně, protože jinak by nebyl schopen vzniklý dluh splácet. Nebyl tam držen proti své vůli, po roce se dohodl se zaměstnavatelem, získal zpět svůj vnitřní pas a odjel, aniž by mu v odjezdu bylo jakkoli bráněno.

[12] Pokud byli do vymáhání dluhu po žalobci zapojeni i policisté, jak žalobce tvrdí, mohl se s žádostí o pomoc obrátit na nadřízené státní orgány v zemi původu a učinit proti postupu policistů příslušné oznámení. Příslušná informace Ministerstva zahraničních věcí uvádí možnosti, kam lze podat stížnost na postup policejních či jiných státních orgánů. Z výpovědi žalobce nelze dospět k závěru, že by možnost ochrany ve své vlasti neměl, ale zřejmě žádné ochrany ani využít nechtěl (což i připustil), neboť činnost, do které se sám zapletl, byla nelegální. Žalobce nemůže s úspěchem očekávat udělení mezinárodní ochrany, aby se tímto způsobem vyhnul případné trestní odpovědnosti (za nelegální činnost) v zemi svého původu a povinnosti splatit svůj dluh. V této souvislosti krajský soud upozornil i na to, že žalobce z Antracytu odjel v roce 2010 nebo 2011, poté žil a pracoval v různých městech Ukrajiny a žádné další problémy s věřiteli až do svého odjezdu z Ukrajiny v roce 2013 neuváděl.

[13] Podle krajského soudu nelze rovněž přehlédnout, že žalobce do ČR přicestoval v roce 2013 na cizí doklady a na území ČR pobýval nelegálně. O mezinárodní ochranu požádal až v okamžiku, kdy mu bylo uloženo správní vyhoštění na pět let (rozhodnutím Policie ČR, Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy ze dne 8. 8. 2016, č. j. KRPA-299175-17/ČJ-2016-000022) a byl zajištěn za účelem realizace tohoto vyhoštění. To svědčí dle krajského soudu

o zřejmé účelovosti žalobcem podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany, jejímž cílem byla snaha vyhnout se správnímu vyhoštění.

[14] Žalovaný se podle krajského soudu řádně zabýval obavami žalobce z povolání do ukrajinské armády v souvislosti s aktuální bezpečnostní situací na Ukrajině. K uvedené obavě krajský soud ve shodě se žalovaným konstatoval, že branná povinnost je zcela legitimní i podle mezinárodních úmluv, jimiž je ČR vázána, a odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, který se opakovaně zabýval problematikou odmítání nástupu vojenské služby jakožto azylově relevantního důvodu. Výhrada svědomí je jednou z výjimek, která by odůvodňovala případné udělení mezinárodní ochrany, nicméně tu žalobce v průběhu správního řízení neuplatnil. Z informací o zemi původu založených ve správním spise plyne, že povolávací rozkazy lze na Ukrajině doručovat pouze do vlastních rukou, nikoliv do rukou rodinných příslušníků či obecně na adresu posledního hlášeného pobytu. Pokud tedy dotýčný takové dokumenty vlastnoručně nepřevzme, nejsou považovány za doručené a neplyne z nich povinnost nástupu vojenské služby ani hrozba trestu za její nenastoupení. Krajský soud v dané souvislosti odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 Azs 135/2016 – 34 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle něhož z již zmiňované informace Ministerstva zahraničních věcí ze dne 9. 10. 2015, č. j. 115045/2015-LPTP, rovněž vyplývá, že na Ukrajině byl znovu zaveden institut alternativní (civilní) služby. Vojíci základní vojenské služby mohou odmítnout sloužit například z náboženských důvodů a nastoupit na alternativní službu, klasicky je služba vykonávána v nemocnicích. Na základě rozhodnutí prezidenta Ukrajiny voják základní služby nesmí sloužit v zóně ATO (antiteroristických operací), pokud se k tomu dobrovolně nerozhodne. Pro vyslání do zóny ATO musí voják projít tříměsíčním výcvikem a následně je začleněn do týlu.

[15] Krajský soud doplnil, že proti žalobci nebylo v zemi původu nikdy vedeno žádné trestní stíhání a v průběhu správního řízení se nezmínil o žádném jednání vůči sobě ze strany státních orgánů Ukrajiny, které by bylo možné považovat za vážnou újmu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Žalovaný podle krajského soudu na základě obstaraných informací uvedl, že na území Ukrajiny neprobíhá takový ozbrojený konflikt, jehož důsledky by bylo možné pokládat ve vztahu k žalobci za vážnou újmu podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Zhoršená bezpečnostní situace přetrvává pouze v Doněcké a Luhanské oblasti, kde probíhají ozbrojené střety mezi ukrajinskými bezpečnostními složkami a místními separatisty. Ve zbytku země je situace klidná a stabilní. Z výpovědi žalobce je zřejmé, že je stále trvale hlášen k pobytu v domě svých rodičů v Čerkaské oblasti, které se zmíněná zhoršená bezpečnostní situace netýká. Před svým posledním odjezdem z Ukrajiny dva roky pobýval v Kyjevě a různých městech ve střední části Ukrajiny, která jsou od míst bojů značně vzdálena. Důvodnou proto krajský soud neshledal žalobní námitku, podle níž poslední místo žalobcova pobytu v zemi původu bylo v Luhanské oblasti, kde ještě stále probíhá ozbrojený konflikt. Žalobce ve správním řízení uvedl, že sice jeden rok (2010 nebo 2011) pobýval a pracoval ve městě Antracyt v Luhanské oblasti, ale nikdy tam nebyl hlášen k pobytu. Navíc odtamtud „utekl“ a není žádný rozumný důvod k tomu, proč by se právě tam musel vracet, když celé dva roky před svým odjezdem ze země původu pobýval v Kyjevě a dalších městech ve střední části Ukrajiny. Krajský soud přisvědčil i závěru žalovaného, že vycestování žalobce není v rozporu s mezinárodními závazky České republiky [§ 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu].

[16] Žalobce (stěžovatel) napadá rozsudek krajského soudu kasační stížností, v níž odkazuje na důvody dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Má za to, že je dán důvod přijatelnosti jeho kasační stížnosti s ohledem na to, že přesahuje vlastní zájem stěžovatele, a to v zásadních otázkách týkajících se přiznání postavení uprchlíka osobám, které jsou pronásledovány ze strany soukromých osob v situaci, kdy stát není schopen či ochoten poskytnout pronásledované osobě ochranu či taková ochrana není efektivní.

pokračování

[17] Stěžovatel zejména namítá, že se krajský soud řádně nevypořádal s námitkou možného pronásledování stěžovatele ze strany soukromých osob pro vymáhání dlužných částek. Stěžovatel má za to, že jeho postavení jako dlužníka lze podřadit pod pojem „sociální skupina“ uvedený v § 12 písm. b) zákona o azylu, a kvůli tomuto postavení je stěžovatel pronásledován ve smyslu § 2 odst. 4 zákona o azylu, přičemž bez dalšího nelze vyloučit, že potíže, jimž čelil v minulosti, budou znovu manifestovány po jeho návratu do země původu. O tom má svědčit mimo jiné i stěžovatelem tvrzená skutečnost, že o jeho osobu projevují původci pronásledování zájem i v bydlišti jeho rodičů. Krajský soud se podle stěžovatele možnému posouzení postavení stěžovatele – dlužníka – ve vztahu k pojmu „sociální skupina“ nevěnoval. Stěžovatel má v této souvislosti za to, že krajský soud i žalovaný se dopustili porušení čl. 10 odst. 1 písm. d) a odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). Relevantní informace o zemi původu navíc vypovídají o vysoké míře korupce na Ukrajině. Stěžovatel se rovněž obával, že známosti jeho věřitelů mezi příslušníky policie zapříčiní, že k vyšetření případného násilí na stěžovateli a jeho újmy nedojde. Stěžovatel neměl k dispozici účinný prostředek ochrany vůči pronásledování ze strany nestátních subjektů.

[18] Stěžovatel je dále přesvědčen, že krajský soud pochybil, když neučinil závěr o existenci nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu v případě návratu stěžovatele do země původu, a to opět ze strany soukromých osob, které po stěžovateli požadovaly zaplacení dlužných částek. Správní orgán si podle názoru stěžovatele neobstaral relevantní ani aktuální informace o zemi původu stěžovatele k posouzení dané hrozby vážné újmy.

[19] Stěžovatel dále namítá, že se krajský soud řádně nevypořádal s námitkou možného pronásledování stěžovatele z důvodu odmítnutí vykonání vojenské služby, a to za situace, kdy by výkon vojenské služby mohl vést ke spáchání zločinu proti míru, válečného zločinu, zločinu proti lidskosti, vážného nepolitického zločinu, resp. činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN. Rovněž jako branec může být stěžovatel považován za příslušníka sociální skupiny.

[20] Konečně stěžovatel je též toho názoru, že krajský soud zásadně pochybil v otázce možného zásahu do soukromého života stěžovatele ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, když toto zhodnocení ve svém rozhodnutí zcela pominul.

[21] Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[22] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti označil stěžovatelovu žádost o udělení mezinárodní ochrany za účelovou, plně se ztotožnil s rozsudkem krajského soudu a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost pro nepřijatelnost odmítl, případně aby ji zamítl.

[23] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[24] Nejvyšší správní soud se ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační

stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.*

[25] Nejvyšší správní soud neshledává v kasační stížnosti dostatečné argumenty svědčící pro její přijatelnost.

[26] Především Nejvyšší správní soud stěžovatele upozorňuje, že v žalobě konkrétně namítal pouze neudělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu z důvodu odepření výkonu vojenské služby za ozbrojeného konfliktu, za což mu mělo hrozit trestní stíhání, které stěžovatel v žalobě považoval za pronásledování z důvodu zastávání politických názorů, a dále v žalobě namítal již jen neudělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. c) zákona o azylu, tedy z důvodu hrozby vážné újmy způsobené civilistovi vojenským konfliktem probíhajícím na jihovýchodní Ukrajině, když stěžovatel v žalobě nesprávně tvrdil, že posledním místem jeho pobytu v zemi původu bylo město Antracyt v Luhanské oblasti. Pokud krajský soud přesto přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí i nad rámec těchto žalobních bodů, činil tak patrně z toho důvodu, aby dostal povinnosti soudu prvního stupně dle čl. 46 odst. 3 směrnice 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“) provést úplné *ex nunc* posouzení skutkové i právní stránky věci, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany dle kvalifikační směrnice, za situace, kdy toto ustanovení procedurální směrnice nebylo řádně transponováno do vnitrostátního práva. Stěžovatel však nemůže ani za těchto okolností vytýkat krajskému soudu, že se nevypořádal s námitkami, které stěžovatel v žalobě vůbec neuplatnil.

[27] To se týká především otázky, zda byl stěžovatel pronásledován z důvodů jeho příslušnosti k sociální skupině ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, resp. ke společenské vrstvě ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikační směrnice, kterou stěžovatel vznáší nově až v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přišel již v rozsudku ze dne 19. 5. 2004, č. j. 5 Azs 63/2004 – 60, publ. pod č. 364/2004 Sb. NSS, s definicí sociální skupiny, která se velmi podobá té, jež je nyní obsažena v čl. 10 odst. 1 písm. d) kvalifikační směrnice a již se dovolává stěžovatel. Za takovou skupinu je třeba považovat každou skupinu osob, která se vyznačuje objektivně společnou charakteristikou nebo kterou společnost alespoň takto vnímá. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob; samotné riziko pronásledování však do této charakteristiky nepatří. Podle většinově sdíleného názoru skutečně nelze sociální skupinu definovat pouze samotným pronásledováním. Na druhou stranu rovněž zmiňované ustanovení kvalifikační směrnice předpokládá, že danou sociální skupinu bude okolní společnost vnímat jako odlišnou,

pokračování

a toto vnímání odlišnosti může jednoduše přerůst právě v pronásledování (např. v některých zemích v případě příslušníků sexuální menšiny apod.). Avšak právě ve světle této definice sociální skupiny (společenské vrstvy) je třeba odmítnout myšlenku stěžovatele, že by dlužníci na Ukrajině, tedy osoby, vůči nimž mají jiné osoby pohledávku, tvořili společnou sociální entitu, kterou by okolní společnost vnímala jako odlišnou. O žádné takové svěbytné sociální skupině informace o zemi původu, obsažené ve správním spise, nevypovídají, věřitelé stěžovatele mají zájem na splacení svých pohledávek vůči stěžovateli (a příp. jeho bývalému společníkovi) a nikomu jinému, důsledky jednání stěžovatele, kterým v tomto ohledu stěžovatel dle svého tvrzení čelí, jsou zcela individuální. Nejvyšší správní soud tedy potvrzuje především závěr žalovaného a krajského soudu, že důvody, pro něž stěžovateli dle jeho tvrzení hrozí újma ze strany jeho věřitelů, nemají ve smyslu čl. 9 odst. 3 kvalifikační směrnice žádnou souvislost (chybí kauzální nexus) s azylově relevantními důvody pronásledování, a proto mu z jím uváděného důvodu nemohl být udělen azyl dle § 12 písm. b) zákona o azylu.

[28] Pokud jde o otázkou nuceného nasazení stěžovatele do oblasti bojů, resp. případných sankcí za nenastoupení do ukrajinské armády, žalovaný i krajský soud se s touto otázkou přezkoumatelným způsobem vypořádali, a to na podkladě shromážděných informací o zemi původu, které se k dané otázce, tedy k výkonu vojenské služby na Ukrajině, jejím alternativám, riziku nasazení vojáků základní vojenské služby do ozbrojeného konfliktu a sankcím za vyhýbání se vojenské službě, pro účely posouzení žádosti stěžovatele dostatečně konkrétně vyjadřují.

[29] Obecně lze souhlasit s žalovaným i krajským soudem, že samotné plnění branné povinnosti (bez dalších souvislostí) podle judikatury Nejvyššího správního soudu a Soudního dvora EU (viz dále) se nepovažuje za důvod pro udělení azylu ani doplňkové ochrany, pokud se jedná o plnění takové povinnosti v regulární armádě demokratického státu, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a pokud případné odírání výkonu takové vojenské služby z důvodu svědomí není trestáno nepřiměřenými sankcemi. Podrobení se takové povinnosti potom samo o sobě nezakládá pronásledování ani vážnou újmu ve smyslu § 12 a § 14a zákona o azylu. Branná povinnost spojená s účastí na ozbrojeném konfliktu by naopak za určitých okolností mohla být významná z pohledu možného pronásledování z azylově relevantních důvodů ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, který musí být vykládán v souladu s čl. 9 kvalifikační směrnice, jak upozorňuje rovněž stěžovatel. Podle čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice může být za pronásledování mimo jiné považováno trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení (vylučující klauzule) uvedené v čl. 12 odst. 2 této směrnice. Dále podle čl. 9 odst. 2 písm. b) a c) kvalifikační směrnice mohou být za pronásledování obecně považována také právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem, a také nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání [včetně případného takového nepřiměřeného trestání odepření výkonu vojenské služby z důvodu svědomí; k těmto otázkám viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2015, č. j. 5 Azs 158/2015 - 24, a ze dne 26. 2. 2016, č. j. 5 Azs 168/2015 - 36, a v nich citovaný rozsudek Soudního dvora EU ze dne 26. 2. 2015 ve věci *Shepherd*, C-472/13, ECLI:EU:C:2015:117, zabývající se výkladem obdobných ustanovení předchozí kvalifikační směrnice, tj. čl. 9 odst. 2 písm. b), c) a e) směrnice Rady 2004/83/ES; pokud jde o souvislost tohoto typu pronásledování s azylově relevantními důvody pronásledování dle čl. 10 kvalifikační směrnice, za něž považoval stěžovatel v žalobě zastávání politických názorů, ale v kasační stížnosti příslušnost k sociální skupině branců, srov. též recentní rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 11. 2020, *EZ*, C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945].

[30] Klíčové však v nyní posuzované věci je, že mj. z informace Ministerstva zahraničních věcí ze dne 9. 10. 2015, č. j. 115045/2015-LP1P, jež je součástí správního spisu, vyplývá, že stěžovateli ani v případě nástupu na základní vojenskou službu nasazení do oblasti bojů

na jihovýchodě Ukrajiny nehrozí, neboť do této oblasti jsou od podzimu 2014 nasazováni již pouze profesionální vojáci a dobrovolníci, nikoliv však vojáci základní vojenské služby (srov. *a contrario* zmiňovaný rozsudek Soudního dvora ve věci EZ týkající se vojenské služby v syrské armádě). Zároveň z uvedených informací o zemi původu vyplývá, že stěžovateli nehrozí ani trestní postih za nenastoupení vojenské služby, dokud si nepřevzme povolávací rozkaz, přičemž, jak uvedl krajský soud, na Ukrajině existuje možnost náhradní (civilní) služby, která je vykonávána většinou v nemocnicích těmi, kteří odmítnout nastoupit vojenskou službu z náboženských důvodů (stěžovatel v žádosti uvedl, že je pravoslavného vyznání).

[31] Pokud jde o posouzení případného nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu v případě návratu stěžovatele do země původu, jež stěžovateli hrozí dle jeho tvrzení opět ze strany jeho věřitelů, je pravdou, že obecně dle § 14a zákona o azylu (na rozdíl od pronásledování dle § 12 zákona o azylu) není podstatné, z jakých důvodů žadatelé případně hrozí reálné nebezpečí vážné újmy v zemi původu, ale právě jen existence tohoto reálného nebezpečí. Jestliže tedy stěžovatel tvrdil možnost nebezpečí vážné újmy ze strany nestátních subjektů (soukromých osob) v případě návratu do země původu, jsou tato tvrzení ve smyslu udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu relevantní. Ustanovení § 2 odst. 6 zákona o azylu vymezuje, obdobně jako čl. 6 kvalifikační směrnice, okruh možných původců pronásledování nebo vážné újmy tak, že se jimi „rozumí státní orgán, strana nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území státu, jehož je cizinec státním občanem nebo v němž měla osoba bez státního občanství poslední trvalé bydliště. Původcem pronásledování nebo vážné újmy se rozumí i soukromá osoba, pokud lze prokázat, že stát, strana nebo organizace, včetně mezinárodní organizace, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny nebo ochotny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu“. Dle čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice tato případná ochrana před nestátními původci pronásledování či vážné újmy musí být účinná, a ne pouze dočasná (k tomu srov. v kontextu ukončení mezinárodní ochrany rozsudek velkého senátu Soudního dvora EU ze dne 2. března 2010, *Abdulla*, C-175/08, C-176/08, C-178/08 a C-179/08, ECLI: EU:C:2010:105, body 72-73). Zpravidla je tomu tak, pokud poskytovatel ochrany „učíní přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo způsobení vážné újmy, mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy, a žadatel má k této ochraně přístup“ (srov. též obdobné znění § 2 odst. 5 zákona o azylu). Ačkoliv z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že subjektivní nedůvěra vůči vnitrostátním orgánům neodůvodňuje rezignaci na využití ochrany státu (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2013, č. j. 5 Azs 11/2012 – 23), v případě, že informace o zemi původu ukazují opodstatněnost této nedůvěry, nelze po žadateli o mezinárodní ochranu požadovat, aby vyčerpal prostředky vnitrostátní ochrany (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 – 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS).

[32] Až potud tedy lze stěžovateli přisvědčit a lze souhlasit i s tím, že informace MZV ČR ze dne 1. 8. 2014, č. j. 110105/2014-LPTP, na níž žalovaný vystavěl svůj závěr o standardním fungování ukrajinských orgánů, je již staršího data, a navíc poskytuje jen velmi stručné odpovědi na otázky žalovaného a přitom se žádným způsobem nevyrovnává s problémem korupce a zneužití pravomocí ze strany policie a dalších bezpečnostních složek, které jsou skutečně, dle řady dalších, podrobněji zpracovaných informací o zemi původu, obsažených ve správním spise, jedním ze zásadních problémů dnešní Ukrajiny. Přesto z těchto informací na druhé straně nevyplývá, že by se Ukrajina měla řadit mezi státy, kde je policii třeba považovat *a priori* za zcela nefunkční či dopouštějící se svévolného, nezákonného jednání bez ohledu na osobní zkušenost žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

[33] Právě takovou negativní osobní zkušenost s policejními orgány v místě svého bydliště, na základě které se stěžovatel mohl legitimně domnívat, že mu jakákoli účinná ochrana vůči

pokračování

hrozbě vážné újmy ze strany jeho věřitelů bude policií odeprána, ovšem stěžovatel v dosavadním řízení tvrdil, neboť během pohovoru ve správním řízení popsal, že to byla právě policie, kdo ho za pomoci omezení jeho osobní svobody přinutil k tomu, aby se za účelem splácení svých dluhů „přestěhoval“ do města Antracyt v Luhanské oblasti a nechal se zaměstnat v tamních dolech. Je pravdou, že hodnověrnost azylového příběhu stěžovatele snižuje skutečnost, že podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v ČR až po bezmála třech letech neoprávněného pobytu na území ČR a až po té, kdy mu bylo uloženo správní vyhoštění a kdy byl za tímto účelem zajištěn. Na straně druhé, nad rámec tohoto konstatování žalovaný ani krajský soud hodnověrnost popsaného azylového příběhu stěžovatele konkrétně nezpochybnili, musí z něj tedy vycházet i Nejvyšší správní soud.

[34] Za daných okolností lze tedy jen stěží tvrdit, že se měl stěžovatel obrátit s žádostí o ochranu před jednáním nestátních subjektů na policii, pokud byla sama do tohoto jednání zapojena. Je jistě pravdou, že stěžovatel mohl být, v závislosti na konkrétních skutkových okolnostech i relevantní trestněprávní úpravě v zemi původu, za zpronevěru jemu svěřených finančních prostředků trestně stíhán, jen stěží však mohl být policií nucen ke splácení dluhu způsobem, jenž popsal. Je rovněž pravdou, že na podkladě shromážděných informací o zemi původu bylo jen stěží možné po stěžovateli požadovat, aby využil možnosti podání jakési stížnosti na chování dotyčných policistů, neboť zmiňovaná stručná informace MZV o těchto možnostech se ani v nejmenším nezabývá účinností takových prostředků v praxi.

[35] Přesto je Nejvyšší správní soud toho názoru, že právě konstatovaná pochybení žalovaného i krajského soudu neměla dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele, neboť zdejší soud vychází z toho, že stěžovatelův, do určité míry, nucený pobyt v městě Antracyt byl ukončen již před poměrně dlouhou dobou, konkrétně nejpozději v roce 2011, přičemž stěžovatel byl až do svého odchodu v roce 2013 schopen získat zaměstnání na jiných místech Ukrajiny a svůj dluh věřitelům splácet, takže není důvodu se domnívat, že by tak nemohl činit i nadále, po svém návratu na Ukrajinu. Nejvyšší správní soud má tedy za to, že z tvrzení stěžovatele hrozba skutečného nebezpečí vážné újmy ze strany stěžovatelových věřitelů v případě jeho návratu do země původu nevyplývá.

[36] Stěžovatel dále namítá, že krajský soud ve svém rozhodnutí zcela pominul možné důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu, tedy (jak toto ustanovení zákona o azylu stanoví sice nad rámec čl. 15 kvalifikační směrnice a v rozporu s tím, co členským státům umožňuje čl. 4 kvalifikační směrnice, nicméně ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu) pokud by vycestování žadatele bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Tento rozpor stěžovatel spatřoval v existenci osobních a rodinných vazeb na území ČR. Ani tuto otázku ovšem stěžovatel v žalobě vůbec nevznesl, jen stěží tedy mohl krajský soud v napadeném rozsudku učinit víc než přisvědčit závěru žalovaného, že vycestování stěžovatele není v rozporu s mezinárodními závazky ČR, zvláště pak za situace, kdy stěžovatel v žádném ze svých podání neupřesnil, jaké osobní či rodinné vazby na území ČR, kde po dobu několika let neoprávněně pobýval, vlastně má. Z jeho výpovědi naopak vyplývá, že všichni jeho rodinní příslušníci žijí v jeho zemi původu.

[37] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že jeho dosavadní judikatura poskytuje dostatečnou odpověď na námitky uvedené v kasační stížnosti. Byť Nejvyšší správní soud závěry žalovaného i krajského soudu do určité míry korigoval, musí zároveň konstatovat, že se nedopustili takových pochybení, která by měla dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Nejvyšší správní soud tedy neshledal žádný z výše vymezených důvodů pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, shledal ji proto ve smyslu § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji.

[38] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s., z nichž vyplývá, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, pokud byla kasační stížnost odmítnuta.

[39] Pro řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud stěžovateli usnesením ze dne 25. 2. 2019, č. j. 5 Azs 42/2019 - 22, ustanovil zástupce, a to, dle jeho návrhu, advokáta JUDr. Maroše Matiaška, LL.M. Náklady spojené se zastoupením, tj. hotové výdaje advokáta a odměnu za zastupování, hradí v takovém případě stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přiznal ustanovenému zástupci odměnu ve výši 3 100 Kč za dva úkony právní služby spočívající v první poradě s klientem, včetně převzetí a přípravy zastoupení, a dále v doplnění kasační stížnosti podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), a paušální náhradu hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, celkem tedy 6800 Kč. Tuto částku je třeba navýšit o DPH 21 %, celkem tedy zástupci stěžovatele náleží částka 8228 Kč.

Poučení:

Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 4. února 2021

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu